

วงดนตรีคณะหนุ่มเสียงพิน ตำบลบ้านเลือก อำเภอโศธาราม จังหวัดราชบุรี
MUSICAL ENSEMBLE OF NOOM SIANG PIN AT BAN LUEAK SUB-DISTRICT OF
PHOTHARAM DISTRICT IN RATCHABURI

ณารญา สายน้ำใส*
ข้าคม พรประสิทธิ์**

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง “วงดนตรีคณะหนุ่มเสียงพินตำบลบ้านเลือก อำเภอโศธาราม จังหวัดราชบุรี” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทของวงดนตรีลักษณะเครื่องดนตรี วิธีการบรรเลง บทบาทหน้าที่ และบทเพลงใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพจากการศึกษาพบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียงที่อาศัยอยู่ ณ ตำบลบ้านเลือก อำเภอโศธาราม จังหวัดราชบุรี ได้อพยพจากเวียงจันทน์มาอาศัยอยู่ในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2322 นำวัฒนธรรมการบรรเลงที่มีแคนเป็นเครื่องดนตรีดำเนินทำนองหลักผสมกับพิน ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาการโดยนำเครื่องดนตรีสากลมาร่วมบรรเลงในปัจจุบันมีวงดนตรีในพื้นที่จำนวน 2 คณะคือ “หนุ่มเสียงพิน” และ “พระพระศิวะ” เครื่องดนตรีในวงประกอบด้วย แคน พิน กลองพื้นเมือง ฉิ่ง ฉาบเล็ก ฉาบใหญ่ แคนที่ใช้ทำจากไม้ซาง ลั่นเป็นโลหะปรากฏทั้งแคน 7 และแคน 8 หุ่นของกลองพื้นเมืองทำจากไม้มูก (ไม้จามจุรี) ขึ้นหน้ากลองด้วยหนังทั้ง 2 ด้าน เครื่องดนตรีสากลที่ใช้ได้แก่แซกโซโฟน เบส กลองใหญ่และกลองชุดชาวลาเวียงนิยมนำวงดนตรีดังกล่าวไปบรรเลงในงานประเพณีและงานบุญ ได้แก่ ประเพณีกินตอง ประเพณีอุปสมบท ประเพณีแห่ดอกไม้ฉลองสงกรานต์ประเพณีบุญเดือนสิบสองงานลอยกระทง เป็นต้น

ผลการวิจัยพบว่า ศีตลักษณ์ของทำนองแคนในวงดนตรีคณะหนุ่มเสียงพิน ส่วนใหญ่เป็นเพลงท่อนเดียว มีการซ้ำทำนองพบเพลงหลายท่อนเป็นส่วนน้อยในเพลงทั่วไปพบว่ามีการใช้กลุ่มเสียงปัญญาผลเพียง 1 กลุ่ม หากเป็นเพลงที่ต้องใช้ทักษะขึ้นสูงจะใช้ 2 กลุ่มเสียงและใช้เสียงนอกบันไดเสียงมารวมตกแต่งทำนองบ้าง โดยใช้แนววิธีทำนองแบบ “ลง-ขึ้น” มากที่สุด ส่วนการดำเนินทำนองเพลงมี 6 รูปแบบหลัก คือ การทอนทำนอง การเรียงเสียงลูกตกภายในวรรคเพลงอย่างเป็นระเบียบจากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง การใช้โน้ต 3 พยางค์เสียงมารวมดำเนินทำนอง ซึ่งมีกว้างไว้ในตำแหน่งห้องเพลงเลขคู่และการใช้โน้ต 4 พยางค์เสียงต่อ 1 ห้องเพลงในตำแหน่งห้องเพลงเลขคี่ การย้ายเสียงเดิมซ้ำ ๆ กันภายใน 1 บรรทัด การไม่ใช้เสียงหลักของกลุ่มเสียงปัญญาผลได้แก่เสียงโดในการดำเนินทำนอง แต่ใช้เสียงอื่นโดยเฉพาะเสียงลา ซึ่งเป็นเสียงที่ 6 ของกลุ่มเสียง โด เร มี X ซอล ลา X มาเป็นเสียงลูกตกซึ่งแสดงถึงปรากฏการณ์ Pillar Tone และการใช้ “กลอนฝาก” ระหว่างทำนองบรรทัดหนึ่งไปอีกบรรทัดหนึ่ง

คำสำคัญ: หนุ่มเสียงพินพิน / ลาวเวียง / อำเภอโศธาราม / จังหวัดราชบุรี

Abstract

The research entitled "Musical Ensemble Of Noom Siang Pin At Ban Lueak Sub-district Of Photharam District In Ratchaburi" is aimed to study relevant contexts: ensemble, musical instruments, playing style, roles and repertoire. Qualitative research methodology was employed. The study shows that Lao Wiang ethnic group at Ban Lueak sub-district, Photharam District, Ratchaburi Province, immigrated themselves from Vientiane to the northeastern part of Thailand since 1779 A.C. They also brought the cultural music of playing "Noom Siang Pin" with Khaen and Pin as the main melodic instrument to the new settlement. At present the music ensemble of Noom Siang Pin was developed by adding the western musical instruments. There are two local bands in the area; "Pon Phra Shiva" and "Noom Siang Pin." The instruments in the band included Khaen, folk drum, Ching, small cymbals, large cymbals. Khaen was made up from Mai Sang with metal reeds. This instrument was usually played with 7 and 8 Khaen pipes. The body of a Folk drum was made from Mook wood (East Indian walnut, Raintree) and stretched up both sides with membranes. Bass Guitar and Bass Drum were also found in the ensemble. The Lao Wiangs usually used this ensemble to accompany their annual festivals and ceremonies such as Kin Dong (matrimonial ceremony), Buddhist ordination, Hae Dok Mai (Flower parade in Songkran festival), Loy Krathong or Boon Duan Sip Song (Twelve's lunar month festival).

The research findings show that Khaen's melodic forms in the Musical ensemble of Noom Siang Pin mostly fall into a single-section form. The repetitive melodies and the form of multiple sections were rarely found. The use of penta-centric scale was common and songs that required advanced skills may have two melodic modes which usually use the avoided pitches of mode for ornamentation by using the composition of "down-up" melodies mostly. The composed melodies have six main forms: melodic reduction; the downbeat note arrangement within phrases neatly ordered from low to high; the use of triplets often placed in the even measures and using four notes in the odd measures; an emphasis and repetition of one pitch within one line; avoiding the tonic, but using other notes especially the sixth degree in the penta-centric mode of Do (Do Re Me X So La X) as the downbeat note; a delay of melodic goal.

Keywords: Noom Siang Pin / Lao Wiang / Photharam District / Ratchaburi Province

* นิสิตระดับมหาบัณฑิต ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาดุริยางคศิลป์ ภาควิชาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, asgoodas94@yahoo.com

** รองศาสตราจารย์ ดร., สาขาดุริยางคศิลป์ ภาควิชาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, Pkumkom@yahoo.com

บทนำ

จากจดหมายเหตุ พระราชพงศาวดาร และการสืบค้นในปัจจุบันของผู้สนใจเกี่ยวกับเรื่องกลุ่มชาติพันธุ์ลาว สามารถประมวลท้องถิ่นที่ปรากฏ “ลาวใน หรือกลุ่มลาวถูกกวาดต้อน” มาตั้งถิ่นฐานตามหัวเมืองรอบ ๆ พระนคร เนื่องจากสงครามในสมัยกรุงธนบุรี-ต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ได้ดังนี้

ลาวเวียง และลาวจากเมืองต่าง ๆ ไกล่เวียงจันทน์ เหตุการณ์ครั้งท้อพยพลาวเวียง มาเป็นจำนวนมาที่สุดเกิดขึ้นสมัยสงครามเจ้าอนุวงศ์เมื่อ พ.ศ. 2369 และ พ.ศ. 2371 รัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าฯ.....แต่ก่อนหน้านั้นในแผ่นดินสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ก็มีการไปตีเวียงจันทน์ และอพยพผู้คนมาไว้ที่สระบุรี ถิ่นฐานเดิมของลาวเวียงอยู่ที่ สระบุรี ราชบุรี หัวเมืองตะวันตก และจันทบุรีชาวไทยลาวเวียง หรือกลุ่มชนชาวลาวยุคนี้ เข้าใจกันว่าเป็นชนชาติลาวกลุ่มหนึ่งที่มีเชื้อสายลาวจากนครเวียงจันทน์ ประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและเมืองใกล้เคียงที่อพยพเข้ามาสู่สยามทั้งโดยหนีภัยสงครามหนีภัยธรรมชาติและถูกกวาดต้อนมาเป็นเชลยสงครามต่างวาระกันประมาณ 200 ปีมาแล้วตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนปลายถูกจัดให้อยู่ในพื้นที่อำเภอบ้านโป่งและอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรีอำเภออุททองอำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี แล้วอพยพลงใต้ไปยัง อำเภอยะโฮงและท่าช้างจังหวัดเพชรบุรี อพยพขึ้นเหนือไปอยู่จังหวัดอุทัยธานี จังหวัด ชัยนาท จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดพิจิตรและจังหวัดกำแพงเพชรเหตุที่เรียกว่า “ลาวดี” เนื่องจากคนกลุ่มนี้มีกมลทัยคำพูดในเวลาพูดว่า “ดี”

(ประพันธ์ อุบลธรรม, 2557: 104)

ราชบุรี ดินแดนวัฒนธรรมลุ่มน้ำแม่กลองและสายหมอกแห่งขุนเขาตะนาวศรี เป็นจังหวัดหนึ่งในภาค กลางด้านตะวันตกที่มีภูมิประเทศหลากหลาย จากพื้นที่ที่ราบต่ำ ลุ่มแม่น้ำแม่กลองอันอุดม แหล่งเพาะปลูก พืชผักผลไม้เศรษฐกิจนานาชนิด สู่พื้นที่สูงทิวเทือกเขาตะนาวศรีทอดตัวยาวทางทิศตะวันตกจรดชายแดนไทย-พม่า ราชบุรีจึงเป็นดินแดนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ที่สุดแห่งหนึ่ง

เมื่อคนลาวเวียงมาอยู่ที่ราชบุรีใหม่ ๆ ตั้งหลักแหล่งกันอยู่บริเวณริมแม่น้ำแม่กลองต่อมากลุ่มคนมอญ ขยายตัวอพยพเข้ามาอยู่มากขึ้นชาวลาวยุคนี้จึงค่อยๆถอยร่นเข้าไปตอนในโดยใช้แม่น้ำแม่กลองเป็นแกนตลอด ริมฝั่งน้ำทั้งสองฟากตั้งแต่อำเภอบ้านโป่งลงมาถึงอำเภอโพธารามจะเป็นกลุ่มคนมอญเกือบทั้งหมดถัดจากฝั่ง แม่น้ำทางด้านทิศตะวันออกหรือฝั่งซ้ายออกไปประมาณ 2 กิโลเมตรในเขตอำเภอโพธารามจะเป็นกลุ่มคนลาว เวียงตั้งแต่บ้านเลื่อ บ้านซ้อง บ้านบ่อมะกรูด บ้านสิงห์ บ้านกำแพงเหนือ บ้านกำแพงใต้ บ้านบางลาน บ้าน ดอนทราย (กรรณิกา ทรงทอง, สัมภาษณ์, 6 ตุลาคม 2558)

อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี เป็นอำเภอที่มีประชากรหลากหลายชาติพันธุ์มาอยู่ร่วมกันทั้งคนไทย คนจีน คนมอญ คนลาวและคนเขมร แม้จะมีวิถีชีวิตวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน แต่ชาติพันธุ์เหล่านี้สามารถอยู่ ร่วมกันได้เป็นอย่างดี มีการใช้สำเนียงภาษาที่แตกต่างกันบ่งบอกความเป็นชาติพันธุ์เหล่านั้นตลอดจนการสร้าง บ้านเรือน วัดวาอาราม ประเพณีวัฒนธรรมที่แสดงความเป็นชาติพันธุ์ของตนเอง และสามารถสร้างความรู้สึก ร่วมกันในการเป็นคนไทยที่ต้องอาศัยอยู่ในพื้นที่เดียวกัน และรักษาอัตลักษณ์ความเป็นตัวตนชาติพันธุ์นั้นไว้ได้ โดยผ่านประเพณีวัฒนธรรมดนตรีของชาติพันธุ์ตนเอง

ในบรรดาชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในชุมชนโพธาราม คนลาวเวียงเข้ามาตั้งถิ่นฐานในเขตอำเภอโพธารามและ อยู่เป็นชุมชนรวมกันเป็นหมู่บ้านของคนลาวเวียงมาจนถึงปัจจุบันโดยยังคงรักษาประเพณีดั้งเดิมของตนเองไว้ อย่างเหนียวแน่นด้วยการรวมกลุ่มเป็นชุมชนคนลาวเวียงตลอดจนความพยายามที่จะเก็บรวบรวมสิ่งของ

เครื่องใช้ที่แสดงความเป็นมาและชาติพันธุ์ของตนเองไว้ให้ลูกหลานได้ตระหนักและเกิดความภาคภูมิใจในบรรพบุรุษและมรดกอันล้ำค่าในชาติพันธุ์และท้องถิ่นของตนเอง (ประพันธ์ อุบลธรรม, 2557: 104)

ดนตรีชาติพันธุ์ เป็นศาสตร์แขนงหนึ่งที่สะท้อนการดำรงชีวิตของคนในสังคมหรือชุมชน ซึ่งโดยปกติแล้วการดำรงวิถีชีวิตจะมีความโดดเด่น รวมถึงกลุ่มชาวลาวเวียงที่ตำบลบ้านเลื่องด้วย ดนตรีชาติพันธุ์จึงเป็นศิลปะอีกแขนงหนึ่งที่สามารถสะท้อนการอยู่ร่วมกันในสังคม ด้วยจะไปปรากฏทั้งในพิธีกรรม การนันทนาการ วาระและโอกาสในการนำมาใช้ร่วมกับวิถีชีวิตที่คล้ายๆ กัน ศาสตร์บางแขนง เช่น มานุษยวิทยาการดนตรี จะแยกดนตรีตามภูมิศาสตร์ จึงมีการแตกแขนงออกเป็นศาสตร์ตะวันออก ดนตรีเอเชียอาคเนย์ หรือดนตรีเพื่อกลุ่มศาสนา เช่นดนตรีอิสลาม เป็นต้น

ดังนั้นการสืบทอดดนตรีชาติพันธุ์ลาวเวียงจึงเป็นหน้าที่ของคนในชุมชนอีกทั้งยังทำให้ดนตรีของลาวเวียงมีความเป็นเอกลักษณ์และเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทำให้วงดนตรีซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่บรรพบุรุษของชาวลาวเวียงได้ปฏิบัติสืบทอดกันมาแต่อดีต ทำให้เรียนรู้และเข้าใจเพื่อให้เกิดการอนุรักษ์ดนตรี และวัฒนธรรมของตนไว้ไม่ให้สูญหายไป

จากความเป็นมาและความสำคัญที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาดนตรีและการแสดงของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ตำบลบ้านเลื่อง อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยเฉพาะวงดนตรีคณะหนุ่มเสียงพิน ซึ่งผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ในด้านดนตรีวิทยาและก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ในด้านประวัติ สภาพสังคม วัฒนธรรมประเพณี บทเพลงและคุณลักษณะทางดนตรีและบทบาท หน้าที่ทางดนตรีในสังคมลาวเวียง และตระหนักถึงคุณค่าความสำคัญภูมิปัญญาของชาวบ้านมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์และขอบเขตของงานวิจัย

1. ศึกษาบริบทของวงดนตรีคณะหนุ่มเสียงพิน ตำบลบ้านเลื่อง อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
2. ศึกษาลักษณะเครื่องดนตรีและวิธีการบรรเลง บทบาทหน้าที่ทางดนตรีของวงดนตรีคณะหนุ่มเสียงพิน ตำบลบ้านเลื่อง อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
3. วิเคราะห์บทเพลงของวงดนตรีคณะหนุ่มเสียงพิน ตำบลบ้านเลื่อง อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 การเตรียมการและรวบรวมข้อมูล

- 1.1 ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำราทางวิชาการ

จากสถาบันต่าง ๆ

- 1.2 รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 1.2.1 นายดุขุฎิ กิจชำนาญ ผู้ใหญ่บ้าน หัวหน้าคณะหนุ่มเสียงพิน
- 1.2.2 นายทอม พรหมโย หัวหน้าวงแคนประยุกต์ คณะพระพระศิระ
- 1.2.3 นายรังสรรค์ เสงี่ยมหลัก ผู้นำธรรมชาติหอศิลป์วัฒนธรรม-

วัดโบสถ์

1.2.4 อาจารย์กรรณิกา ทรงทอง ครูเชี่ยวชาญโรงเรียนวัดโบสถ์
(อินทร์ธรรมาธิ์บำรุง)

1.2.5 นางนิยม ใจดี	หมอขวัญ ชาวลาวเวียง
1.2.6 นายเงิน พรหมมิโย	นักดนตรี ชาวลาวเวียง
1.2.7 นายดำริ คำรอด	นักดนตรี ชาวลาวเวียง
1.2.8 นายวิชัย ห่ออินทร์	นักดนตรี ชาวลาวเวียง
1.2.9 นายสนอง ทรัพย์เย็น	นักดนตรี ชาวลาวเวียง
1.2.10 นายสุนทร เทพพิทักษ์	นักดนตรี ชาวลาวเวียง
1.2.11 นายวีรวัฒน์ สิงห์วิชัย	นักดนตรี ชาวลาวเวียง
1.2.12 นายเหมือน ขาวเกาะ	นักดนตรี ชาวลาวเวียง
1.2.13 นายเมธี ศรีวิจิตร	นักดนตรี ชาวลาวเวียง
1.2.14 นายสมศักดิ์ วรรณชาติ	พลขับ
1.2.15 นายเงิน พรหมมิโย	นักดนตรี ชาวลาวเวียง

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์

เมื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับวงดนตรีคณะหนุ่มเสียงพิน ตำบลบ้านเลือก อำเภอโศธาราม จังหวัดราชบุรี เรียบร้อยแล้ว จึงนำข้อมูลที่ได้จัดหมวดหมู่และทำการวิเคราะห์

ขั้นที่ 3 นำเสนอข้อมูล

การนำเสนอข้อมูลจากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอในรูปแบบการ
พรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง วงดนตรีคณะหนุ่มเสียงพิน ตำบลบ้านเลือก อำเภอโศธาราม จังหวัดราชบุรี ผู้วิจัยกำหนดวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบริบทของวงดนตรีคณะหนุ่มเสียงพิน เพื่อศึกษาลักษณะเครื่องดนตรีและวิธีการบรรเลงวงดนตรีคณะหนุ่มเสียงพิน บทบาทหน้าที่ทางดนตรีและคุณลักษณะทางดนตรี และทำการวิเคราะห์บทเพลงของวงดนตรีคณะหนุ่มเสียงพิน ตำบลบ้านเลือก อำเภอโศธาราม จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยมีดังนี้

บริบทของวงดนตรีคณะหนุ่มเสียงพิน

บริบทที่เกี่ยวข้องพบว่ากลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียงเป็นชาติพันธุ์หนึ่งในทั้งหมด 8 ชาติพันธุ์ของจังหวัดราชบุรี อาศัยอยู่ ณ ตำบลบ้านเลือก อำเภอโศธาราม นับถือศาสนาพุทธ อพยพมาจากเมืองเวียงจันทน์ และตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2322 ลาวเวียงเป็นชาติพันธุ์หนึ่งที่มีความโดดเด่นโดยเฉพาะเรื่องของประเพณีสืบสองเดือน วัฒนธรรมและด้านดนตรีได้แก่การบรรเลง “วงดนตรีคณะหนุ่มเสียงพิน” ปัจจุบันวงดนตรีคณะหนุ่มเสียงพิน มีพัฒนาการโดยนำเอาเครื่องดนตรีสากลเข้ามาบรรเลงผสมกับการตีพิณและเป่าแคน พิณเป็นเครื่องดนตรีดำเนินทำนองหลักในวงประยุกต์ ส่วนแคนเป็นเครื่องดนตรีดำเนินทำนองหลักในบทเพลงดั้งเดิม วงดนตรีในตำบลบ้านเลือกปัจจุบันมี 2 คณะได้แก่ คณะหนุ่มเสียงพินและคณะพรพระศิวะ

ลักษณะทางกายภาพของเครื่องดนตรีและวิธีการบรรเลง

เครื่องดนตรีในวงประกอบด้วยเครื่องดนตรีดำเนินทำนอง เครื่องหนึ่งและเครื่องกำกับจังหวะ เครื่องดนตรีดำเนินทำนองได้แก่ แคน พิณ เบส แซกโซโฟน เครื่องหนึ่งได้แก่ กลองพื้นเมือง กลองชุด กลองใหญ่ และเครื่องกำกับจังหวะได้แก่ ฉิ่ง ฉาบเล็ก ฉาบใหญ่

ลักษณะทางกายภาพของเครื่องดนตรี แคน ทำจากไม้ซาง ลั่นเป็นโลหะ ปรากฏทั้งแคน 7 แคน 8 ใช้บรรเลงประกอบพิธีกรรมที่เกี่ยวกับประเพณีชีวิตของชาวลาวเวียง พิณทำด้วยไม้ซุน ประกอบด้วยกัน 3 สาย เบส เป็นเครื่องดนตรีสากลที่นำเข้ามาประยุกต์ให้เข้ากับสภาพสังคมในปัจจุบัน ส่วนเครื่องหนึ่ง ได้แก่ กลองพื้นเมือง หุ่นกลองทำจากไม้จามจุรี ในทางภาษาลาวเรียกว่า “ไม้มูก” ขึ้นหน้ากลอง 2 ด้านโดยการชิงด้วยหนังวัว มีเสียงคล้ายกับกลองสองหน้าของไทยกลองชุด ประกอบด้วยกลอง 3 ขนาด ได้แก่ กลองขนาดเล็ก กลองขนาดกลาง กลองขนาดใหญ่ และเครื่องหนึ่งอีกชิ้นหนึ่งคือ กลองใหญ่เป็นเครื่องกำกับจังหวะที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในวง บรรเลงด้วยเสียงที่หนักแน่นและต่อเนื่อง

เครื่องกำกับจังหวะทำด้วยโลหะ ได้แก่ ฉิ่ง เป็นเครื่องกำกับจังหวะหลักของวง บรรเลงกำกับวงด้วยอัตราจังหวะชั้นเดียวฉาบเล็ก เป็นเครื่องกำกับจังหวะ บรรเลงชุดและกำกับจังหวะหลักให้เกิดการหยอกล้อ เพื่อเพิ่มความสนุกสนานให้กับวงดนตรี โดยบรรเลงด้วยอัตราจังหวะชั้นเดียว และฉาบใหญ่ เป็นเครื่องดนตรีกำกับจังหวะโดยบรรเลงพร้อมกับจังหวะฉับของฉิ่ง เป็นการย้ำจังหวะเพื่อให้เกิดความหนักแน่น

บทบาทหน้าที่ของวงดนตรีคณะหนุ่มเสียงพิณ ชาวลาวเวียงนำวงดนตรีดังกล่าวไปบรรเลงในงานประเพณีเกี่ยวกับชีวิตและงานบุญต่าง ๆ ได้แก่ ประเพณีสู่ขวัญ ประเพณีกินดองในงานแต่งงาน ประเพณีอุปสมบทแห่ภาค ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีบุญได้น้ำมัน ประเพณีเดือนสิบสองได้แก่งานลอยกระทง

วิธีการบรรเลงในงานประเพณีและงานแห่ต่าง ๆ ก่อนเริ่มการบรรเลงจะต้องทำการไหว้ครู โดยมีสิ่งของในการไหว้ ได้แก่ดอกไม้ม ธูปเทียน เงินก่านล 12 บาท เหล้าและบุหรืหลังจากไหว้ครูเรียบร้อยแล้วถือว่าการเริ่มต้นในการบรรเลงเพลงเปิดวงเป็นเพลงแรก เป็นลักษณะเฉพาะในการบรรเลงเพลงพื้นบ้านของชาวลาว การบรรเลงแต่ละงานขึ้นอยู่กับคนว่าจ้างด้วยว่าต้องการเน้นการบรรเลงของเครื่องดนตรีประเภทใด ส่วนใหญ่มักจะบรรเลงเพลงที่มีจังหวะเร้าใจ บ้างก็แสดงการเป่าแคน บ้างก็ตีพิณ สลับเปลี่ยนกันไปตามความสามารถของผู้บรรเลงระหว่างการบรรเลงตลอดงาน วงดนตรีคณะหนุ่มเสียงพิณได้ทำการบรรเลงเพลงต่าง ๆ ประเภทเพลงสตริง เพลงลูกทุ่ง สมัยนิยม เพื่อให้เกิดความสนุกสนานมากยิ่งขึ้น รายการเพลงที่นิยมบรรเลงได้แก่ รักจางที่บางปะกง เหล้าจำ หุ่นลอยลาย คุณลำไย ทำไมน้องไม่แต่งงาน อยากรักแม่มา้ย สามสิบยังแจ้ว สาวรำวง ห้องนอนคนจน จะทำยังไงดีหนา น้องเป็นสาวขอนแก่น ขอให้เธอแลกเบอร์โทร หนุ่มตึงเก คนจนผู้ยิ่งใหญ่ชวนน้องแต่งงาน เธอไม่รักทำไมไม่บอก ปูนาขาเก เป็นต้น

จากการศึกษาไม่มีการกำหนดบทเพลงตายตัวที่จะนำมาบรรเลงเพื่อปิดวง ผู้บรรเลงจะคำนึงถึงเวลาที่เหมาะสม และสามารถลงจบด้วยเพลงที่บรรเลงอยู่นั้นได้เลย ถือเป็นการเสร็จสิ้นภารกิจในวันดังกล่าว

ผลสรุปการดำเนินการวิเคราะห์ / อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์เพลงเปิดวง ปรากฏวิธีการบรรเลงที่สำคัญดังนี้

ประเด็นแรก การขึ้นต้นปรากฏการใช้เสียงที่ 6 ของกลุ่มเสียงมาเป็นเสียงหลักในการดำเนินทำนอง ในที่นี้ได้แก่ เสียงลา (กลุ่มเสียง โด เร มี Xซอล ลา X)

ประเด็นที่สอง ปรากฏการท่อนทำนองเพลงโดยทำนองที่ท่อนมีการเปลี่ยนเสียงหลัก ในการดำเนินทำนอง ปรากฏในทำนองเพลงโซ่วงที่มีเสียงลาเป็นลูกตกของทำนองเต็ม เมื่อท่อนทำนองเปลี่ยนเสียงลูกตกเป็นเสียงมี

ประเด็นที่สาม ปรากฏการกำหนดเสียงลูกตกภายในท่อนเพลงมีการไล่เรียงจากสูงลงต่ำและจากเสียงต่ำไปสูง อย่างเป็นระบบ ปรากฏท่อนเพลงที่ 4 ได้แก่ เสียงลา เสียงซอล เสียงมี เสียงลาต่ำ เสียงมี และเสียงลา ตามลำดับ

ประเด็นที่สี่ ปรากฏทำนองที่เป็นลักษณะ “ทำนองสร้อย” ปรากฏทำนองเดียวกันใน ลักษณะดังกล่าว 3 ท่อน ได้แก่ ท่อน 3 ท่อน 5 และท่อน 7

ประเด็นที่ห้า ปรากฏการใช้เสียง “3 พยางค์เสียง” มาดำเนินทำนองทั้งท่อนเพลง โดยพยางค์เสียงกลางจะเป็นพยางค์เสียงทางเสียงต่ำ พยางค์เสียงที่ 1 และ 3 เป็นเสียงเดียวกัน

ประเด็นที่หก ปรากฏการเคลื่อนที่ของทำนองเป็นการเรียงเสียงจากเสียงต่ำไปเสียงสูง ณ ทำนองห้องเพลงที่ 1-4 และมีการไล่เสียงลงจากเสียงสูงลงสู่เสียงต่ำ ณ ห้องเพลงที่ 5-8 และมีการดำเนินทำนองรูปแบบเดียวกันแต่เปลี่ยนกลุ่มเสียงโดยใช้เสียงสูงขึ้นไปอีก 4 เสียง

ประเด็นที่เจ็ด ปรากฏการใช้ “แนวเสียงลง-ขึ้น” มากที่สุด สำหรับแนวเสียงที่ใช้เป็นจำนวนมากเช่นกันคือ “แนวเสียงขึ้น” ส่วนแนวเสียงที่ใช้อยู่ระดับกลาง ๆ ได้แก่แนวเสียงลง แนวเสียงขึ้น-ลงและการยืมเสียง ส่วนแนวเสียงที่ใช้น้อยที่สุดคือ “แนวเสียงลง-ลง”

ประเด็นที่แปด ส่วนวนเพลงที่ใช้เป็นลักษณะสำเนียงลาวโดยปรากฏการใช้กลุ่มเสียงทางเพียงออบนเป็นหลักในการดำเนินทำนอง ไม่ปรากฏการใช้เสียงที่และเสียงฟามาร่วมดำเนินทำนอง การเรียงร้อยทำนองเพลงจะมีการเว้นการดำเนินทำนองห้องเพลงที่ 1 และพบว่ามีการใช้พยางค์เสียงห่าง ๆ มาร่วมดำเนินทำนองเพลง

ผลการวิเคราะห์เพลงลาวเวียงดั้งเดิม

จากการวิเคราะห์เพลงลาวเวียงดั้งเดิม ปรากฏวิธีการบรรเลงที่สำคัญดังนี้

ประเด็นแรกจากการศึกษาสังคีตลักษณ์พบว่าเพลงลาวเวียงดั้งเดิมมีโครงสร้างเพลงท่อนเดียว ไม่ซ้ำทำนอง ไม่มีความซับซ้อนนัก และการเลือกใช้กลุ่มเสียงที่นำมาดำเนินทำนองก็เป็นกลุ่มเสียง โด เร มี X ซอล ลา X เพียงกลุ่มเสียงเดียวโดยไม่มีเสียงนอกบันไดเสียงเข้ามาร่วมดำเนินทำนองเลย

ประเด็นที่สอง ปรากฏเรื่องการซ้ำเสียง 2 รูปแบบดังนี้

รูปแบบแรก เป็นการซ้ำเสียงท้ายลูกตกของกลุ่มทำนองย่อยระหว่างบรรทัด ได้แก่ ท้ายห้องเพลงที่ 4 และท้ายห้องเพลงที่ 8 ประเด็นนี้พิจารณาได้จากรายละเอียดในทำนองกลุ่มที่ 1 ของเพลง ซึ่งปรากฏทั้งสิ้น 5 ทำนอง ยกตัวอย่างทำนองบรรทัดที่ 2 ดังนี้

-ม-ม	-มซล	ซม- <u>ซ</u>	<u>-ซ-ซ</u>	<u>-ซ-ซ</u>	-ล-ด	ลซ- <u>ล</u>	<u>-ล-ล</u>
------	------	--------------	-------------	-------------	------	--------------	-------------

รูปแบบที่สอง ปรากฏการใช้เสียงซ้ำ ๆ กันระหว่างห้องเพลงใน 1 บรรทัด โดยประเด็นนี้พิจารณารายละเอียดได้จากทำนองกลุ่มที่ 2 ซึ่งปรากฏทั้งสิ้น 5 ทำนอง ดังจะยกตัวอย่างทำนองบรรทัดที่ 3 ดังนี้

<u>-ซ-ม</u>	<u>-ซล</u>	<u>ซม-ซ</u>	<u>-ซ-ซ</u>	<u>-ซ-ซ</u>	-ล-ด	ลซ-ล	-ล-ล
-------------	------------	-------------	-------------	-------------	------	------	------

ประเด็นที่สาม ปรากฏการวางเสียงลูกตกเสียงจากเสียงต่ำไปหาเสียงสูงอย่างพอดี ได้แก่ เสียงโด – เสียงเร – เสียงมี และเสียงซอล ตามลำดับ ทำให้เกิดความกลมกลืน เรียบร้อย สร้างความไพเราะดังจะแสดงลักษณะดังกล่าวด้วยทำนองบรรทัดที่ 11 ด้วยทำนองเพลงเดิมและการถอดทำนองสารถะเพื่อแสดงดังนี้

ทำนองเพลงบรรทัดที่ 11

-ด-ซ	--ลด	-ด-ด	---ด	---ร	-ม-ซ	--ลซ	---ซ
------	------	------	------	------	------	------	------

ทำนองสารถะบรรทัดที่ 11

----	---ด	----	---ด	---ด	---ร	---ม	---ซ
------	------	------	------	------	------	------	------

ประเด็นที่สาม เพลงลาวเวียงดั้งเดิมมีการใช้ดังนี้

พบการใช้มากที่สุดคือ “แนวเสียงขึ้น-ลง” มากที่สุด ยกตัวอย่างทำนองแนวเสียงนี้คือ /---ม/---ล/---ซ/---ซ/ เป็นต้น

พบการใช้ระดับกลางได้แก่ “แนวเสียงลง และ แนวเสียงขึ้น”

พบการใช้น้อยได้แก่ “แนวเสียงลง-ขึ้น และ แนวเสียงขึ้น-ย่นเสียง” แนวเสียงที่ใช้ น้อยที่สุดคือ “ย่นเสียง-ขึ้น” ยกตัวอย่างทำนองแนวเสียงนี้คือ /---ด/---ด/---ด/---ม/

ประเด็นที่สี่ เรื่องของสำนวนเพลงปรากฏดังนี้

ประการแรก พบว่าสำนวนเพลงที่ใช้เป็นลักษณะสำเนียงลาวรูปแบบเดียวกับเพลงเปิดวง โดยพิจารณาจากการใช้กลุ่มเสียงปฐมมูล ได้แก่ โด เร มี ซอล ลา ที่ใช้กลุ่มเสียงเดียว จึงอาจกล่าวได้ว่า เรื่องของกลุ่มเสียงที่นำมาเรียงร้อยเป็นทำนองเพลงลาวเวียงดั้งเดิม ปรากฏเรื่องของการใช้กลุ่มเสียงที่นำมา เรียงร้อยเป็นทำนองเพลงแสดงลักษณะเฉพาะประการหนึ่งของเพลงสำเนียงลาว

ประการที่สอง ปรากฏสำนวนเพลงที่เรียงร้อยจากการใช้เสียงซ้ำ ๆ กันไปสู่ลูกตกที่เป็นเสียงหลักหรือเสียงเด่น (Pillar Tone) ได้แก่ เสียงลาเป็นส่วนใหญ่ โดยใช้มากถึง 10 บรรทัดโน้ต จาก 16 บรรทัดโน้ต

ประการที่สาม สำนวนเพลงที่ใช้โน้ตเสียง “3 พยางค์เสียง” ใน 1 ห้องเพลง และตามหลังด้วยการซ้ำเสียงท้ายห้องเพลงนั้นในห้องเพลงถัดไป โดยปรากฏทั้งเสียงกลางห่างจากเสียงที่ 1 และเสียงที่ 3 เป็นคู่ 2 และคู่ 3

ผลการวิเคราะห์เพลงรำแคนลาวออกเพลงเต้ยโขง

จากการวิเคราะห์เพลงรำแคนลาวออกเพลงเต้ยโขง ปรากฏวิธีการบรรเลงที่สำคัญดังนี้

ประเด็นแรก ปรากฏสังคีตลักษณะ “การซ้ำหัวท้าย” โดยทำนองเพลงรำแคนลาวและเพลงเต้ยโขง ผู้บรรเลงกำหนดให้เป็นเพลง 2 ท่อน และเพลงเต้ยโขง ซึ่งโดยปกติจะมีการบรรเลงแยกทำนองเป็นอีกเพลงหนึ่ง แต่ชาวลาวเวียงมีการมาบรรเลงติดต่อกันและนับเป็นทำนองท่อนเดียวกัน จึงทำให้เกิดการซ้ำทำนองหัวท้าย โดยทำนองที่ซ้ำท้ายเป็นการกลับมาบรรเลงเพลงเต้ยโขงอีกรอบหนึ่งนั่นเอง ลักษณะที่กล่าวมาข้างต้นถือเป็นลักษณะเฉพาะที่ปรากฏเฉพาะการบรรเลงของชาวลาวเวียงพื้นที่จังหวัดราชบุรีซึ่งแตกต่างไปจากพื้นที่ภาคอีสานของประเทศไทย

ประเด็นที่สอง พบว่าการใช้เสียงลูกตกในส่วนของเพลงรำแคนลาว เป็นการใช้ “เสียงโด” ซึ่งเป็นเสียงที่ 1 ของกลุ่มเสียงโด เร มี X ซอล ลา X เพียงกลุ่มเสียงเดียว แต่สำหรับเพลงเต้ยโขง

แม้ว่าจะเป็นกำรดำเนินทำนองในกลุ่มเสียง โด เร มี X ซอล ลา X เช่นเดียวกัน แต่กลับมีทำนองมุ่งไปสู่ลูกตก “เสียงลา” เป็นหลัก และเสียงลูกตกสุดท้ายของเพลงก็เป็นเสียงลา ซึ่งแสดงลักษณะการใช้เสียงเด่นรูปแบบเดียวกันกับเพลงลาวเวียงดั้งเดิม

ประเด็นที่สาม การใช้แนวเสียง ปรากฏ “แนวเสียงลง-ขึ้น” มากที่สุด ยกตัวอย่างแนวเสียงนี้คือ /----/---ด/---ล/---ด/ เป็นต้น สำหรับแนวเสียงที่ใช้อยู่ระดับกลางๆ ได้แก่แนวเสียง “ขึ้น-ลง” และ “แนวเสียงลง” ส่วนแนวเสียงที่ใช้น้อยได้แก่แนว “เสียงขึ้น” “ยืนเสียง” “แนวขึ้น-ขึ้น” และแนวเสียงที่ใช้น้อยที่สุดได้แก่แนวเสียง “ขึ้น-ยืนเสียง”

ประการที่สี่ เพลงรำแคนลาวและเพลงเต้ยโขงจะใช้สำนวนท่วง ๆ จาว ๆ เป็นหลัก ในการดำเนินทำนอง โดยมีพยางค์เสียง 2-3 พยางค์เสียงส่วนใหญ่มาเรียงร้อยเป็นทำนองเพลง และยังปรากฏการเว้นหน้า กล่าวคือห้องที่ 1 และห้องที่ 5 ของบรรทัดเพลงหรือหน้ากลุ่มทำนองย่อมักจะเว้นจังหวะ ไม่มีการดำเนินทำนองปรากฏ ซึ่งเป็นลักษณะที่ปรากฏในเพลงเป็ดวงด้วย

ผลการวิเคราะห์เพลงกาเต้นก๊อน

จากการวิเคราะห์เพลงลาวกาเต้นก๊อน ปรากฏวิธีการบรรเลงที่สำคัญดังนี้

ประเด็นแรก พบทำนองเป็นลักษณะเพลงท่อนเดียว พิจารณาจากสังคีตลักษณ์ที่กำหนดด้วยตัวอัก “ก” เพียงตัวอักษรเดียว

ประเด็นที่สอง พบการดำเนินทำนองปรากฏดังนี้

รูปแบบแรก เป็นการดำเนินทำนองรูปแบบ “การยืนเสียง” ปรากฏเสียงลาเป็นส่วนใหญ่

รูปแบบที่สอง ทำนองใน 1 บรรทัด เมื่อทำการแยกเป็น 2 กลุ่มทำนองพบว่าทั้ง 2 กลุ่มทำนองเป็นทำนองเดียวกัน แต่มีการปรับเปลี่ยนสำนวนเพลง

ประเด็นที่สามสำนวนเพลงมีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงในลักษณะ “ทำนองฝาก” จากท้ายบรรทัดที่ 7 ไปจบกลุ่มทำนองเพลงที่ต้นบรรทัดที่ 8 ดังจะแสดงด้วยโน้ตเพลงต่อไปนี้

ทำนองบรรทัดที่ 7

ลซ-ล	---ล	---ล	---ล	ซม-ซ	---ซ	-ม-ซ	-ล-ด
------	------	------	------	------	------	------	------

ทำนองบรรทัดที่ 8

ลซ-ล	----	-ด-ร	--มร	มรดล	---ล	-ด-ร	--มร
------	------	------	------	------	------	------	------

ประเด็นที่สี่แนวเสียงเพลงกาเต้นก๊อนพบดังนี้

แนวเสียงที่ใ้มากที่สุด ได้แก่ “แนวเสียงขึ้น” ยกตัวอย่างแนวเสียงนี้คือ /---ซ/---ด/---ด/---ร/ เป็นต้น

แนวเสียงที่ใช้อยู่ระดับน้อย ได้แก่ แนวเสียงขึ้น-ลง แนวเสียงลง และการยืนเสียง

แนวเสียงที่ใช้น้อยที่สุด ได้แก่ แนวเสียงลง-ขึ้น แนวเสียงลง-ลง แนวเสียงขึ้น-ยืนเสียง และการยืนเสียง-ขึ้น

ประเด็นที่ห้า เรื่องของสำนวนเพลงปรากฏลักษณะการใช้พยางค์เสียง 4 พยางค์เสียงใน 1 ห้องเพลงเป็นเพลงแรก ดังนี้

ทำนองบรรทัดที่ 8

ลช-ล	----	-ด-ร	--มร	มรดล	---ล	-ด-ร	--มร
------	------	------	------	------	------	------	------

ทำนองบรรทัดที่ 9

มรดล	---ด	---ช	--มช	-ล-ด
------	------	------	------	------

ผลการวิเคราะห์เพลงสุดสะแนน

จากการวิเคราะห์เพลงสุดสะแนน ปรากฏวิธีการบรรเลงที่สำคัญดังนี้

ประเด็นแรก พบทำนองเป็นลักษณะเพลงท่อนเดียว พิจารณาจากสังคีตลักษณ์ที่กำหนดด้วยตัวอัก “ก” เพียงตัวอักษรเดียว

ประเด็นที่สอง พบการใช้เสียงจำนวน 6 เสียง โดยมีกลุ่มเสียงปัญจมูล โด เร มี ซอล ลา และมีการใช้เสียงที ซึ่งเป็นเสียงนอกบันไดเสียงมารวมดำเนินทำนอง โดยปรากฏเป็นเพลงแรกที่ทำมาทำการวิเคราะห์ อาจสรุปได้ว่า ถ้าเป็นเพลงชั้นสูง จะมีการใช้เสียงมากกว่า 5 เสียงแม้ว่าจะเป็นทำนองเพลงสำเนียงลาว ทำให้ทำนองเพลงสุดสะแนนมีความโดดเด่น เป็นลักษณะเฉพาะ

ประเด็นที่สาม พบการดำเนินทำนองปรากฏดังนี้

รูปแบบแรก การกำหนดแนวเสียงของทำนองเพลง ปรากฏว่าการดำเนินทำนองรูปแบบ “แนวเสียงลงขึ้น” ปรากฏเป็นส่วนใหญ่ยกตัวอย่างแนวเสียงนี้คือ /---ซ/---ด/---ม/---ม/ เป็นต้น สำหรับแนวเสียงที่ใช้อยู่ระดับน้อย ได้แก่แนวเสียงขึ้น และแนวเสียงขึ้น-ยีนเสียง ส่วนแนวเสียงที่ใช้ขึ้นน้อยที่สุดได้แก่แนวเสียงลง แนวเสียงลง-ยีนเสียง และยีนเสียง

รูปแบบที่สอง การดำเนินทำนองแต่ละกลุ่มทำนองย่อย (นับครั้งละ 4 ห้องโน้ตเพลง) ปรากฏว่าเป็นการดำเนินทำนองมุ่งไปสู่ลูกตก “เสียงมี” เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นเสียงที่ 3 ของกลุ่มเสียง โด เร มี ซอล ลา และการจบท้ายของเพลงก็ไปจบที่ลูกตก “เสียงลา” ซึ่งเป็นเสียงที่ 6 ของกลุ่มเสียง ไม่ได้จบที่เสียงที่ 1 ของกลุ่มเสียงหลัก เพราะฉะนั้น อาจกล่าวได้ว่า เกิดปรากฏการณ์ การใช้เสียงเด่นที่เรียกว่า “เสียงลา” ซึ่งเป็นเสียงที่ 3 ของกลุ่มเสียงปัญจมูลที่ใช้ แสดงลักษณะการใช้ “เสียงเด่น” Pillar Tone ปรากฏขึ้นในการเรียงร้อยทำนองเพลงสุดสะแนน

ผลการวิเคราะห์เพลงไถ่แวขึ้นญ

จากการวิเคราะห์เพลงไถ่แวขึ้นญ ปรากฏวิธีการบรรเลงที่สำคัญดังนี้

ประเด็นแรก พบทำนองเป็นลักษณะเพลงท่อนเดียว พิจารณาจากสังคีตลักษณ์ที่กำหนดด้วยตัวอัก “ก” เพียงตัวอักษรเดียวเช่นเดียวกับเพลงอื่นๆ ที่ทำการอภิปรายมาข้างต้น

ประเด็นที่สอง พบการใช้กำหนดกลุ่มเสียงปัญจมูล 2 กลุ่มได้แก่ กลุ่มเสียง โด เร มี X ซอล ลา X กลุ่มเสียงปัญจมูล ฟา ซอล ลา X โด เร X โดยมีกลุ่มเสียงแรกเป็นกลุ่มเสียงประธาน และกลุ่มเสียงฟาเป็นกลุ่มเสียงรอง การใช้เสียงฟาเข้ามารวมดำเนินทำนอง ไม่ได้เข้ามาทำหน้าที่เพียงเสียงนอกบันไดเสียงเท่านั้น

ประเด็นที่สาม สำนวนเพลงไล่วัวขึ้นภู ปรากฏลักษณะ “การย้ายเสียงหรือการยืมเสียง” เป็นส่วนใหญ่ในการดำเนินทำนอง โดยปรากฏทั้งการยืมเสียงเร และการยืมเสียงลา สำหรับการกำหนดเสียงลูกตก ปรากฏว่าเป็นการจบที่ “เสียงเร” ซึ่งเป็นเสียงที่ 2 ของกลุ่มเสียงปัญจมูล โด เร มี X ซอล ลา X

ประเด็นที่สี่ การกำหนดแนวเสียงของเพลงไล่วัวขึ้นภู ปรากฏดังนี้

แนวเสียงที่ใช้มากที่สุด ได้แก่ “แนวเสียงลงขึ้น” ยกตัวอย่างแนวเสียงนี้คือ

/---ซ/---ด/---ม/---ม/

แนวเสียงที่ใช้อยู่ระดับน้อย ได้แก่ แนวเสียงขึ้น และแนวเสียงขึ้น-ยืมเสียง

แนวเสียงที่ใช้น้อยที่สุด ได้แก่ แนวเสียงลง แนวเสียงลง-ยืมเสียง และยืมเสียง

ผลการวิเคราะห์เพลงลาวบ้านเลือก

จากการวิเคราะห์เพลงลาวบ้านเลือก ปรากฏวิธีการบรรเลงที่สำคัญดังนี้

ประเด็นแรกพบลักษณะโครงสร้างเพลงเป็นรูปแบบ ก/ข/ โดยทำนอง ก เป็นทำนองเกริ่น แยกออกจากทำนอง ข ซึ่งเป็นการดำเนินเนื้อทำนองเพลงเป็นการดำเนินทำนองด้วยการใช้เสียงเพียงกลุ่มเสียงเดียวได้แก่ กลุ่มเสียงปัญจมูล โด เร มี X ซอล ลา X

ประเด็นที่สอง ทำนองเกริ่นปรากฏการใช้เสียง 4 พยางค์เสียงเป่าแคนติดต่อกันยาวไปสู่ลูกตกเสียงลาทางต่ำ ซึ่งเป็นลักษณะการเป่าเกริ่นแบบดนตรีพื้นถิ่นภาคอีสานด้วย ดังที่ รองศาสตราจารย์ ดร.จำคม พรประสิทธิ์ ได้บันทึกทำนองเกริ่นไว้ในหนังสือแคน ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาทำการศึกษาเปรียบเทียบดังนี้

เกริ่นแบบที่ 1

ม ร ด ล	ด ล ด ซ	ล ซ ล ม	ซ ม ซ ร	ซ ร ม ด	ม ด ร ม	ร ซ ม ร	ด ล ร ล
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ด ร ด ม	ร ด ล ร	ล ด - ร	ด ร ด ร	----	--ด ล	----	----
---------	---------	---------	---------	------	-------	------	------

เกริ่นแบบที่ 2

---ล	---ล	ด ล ซ ล	ด ล ซ ม	ซ ม ร ด	ล ด ร ม	ร ด ร ม	ร ด ล -
------	------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

- ล ด ร	ซ ม ร ด	ม ร ด ร	ม ร ด -	---ร	--ด ล	----	----
---------	---------	---------	---------	------	-------	------	------

(บุษกร สำโรงทอง ภัทรวดี ภูษฎาภิรมย์และจำคม พรประสิทธิ์, 2551: 33)

ประเด็นที่สาม เพลงลาวบ้านเลือกมีการใช้ “ยืมเสียง” มากที่สุด ยกตัวอย่างแนวเสียงนี้คือ /---ล/---ล/---ล/---ล/ เป็นต้น สำหรับแนวเสียงที่ใช้อยู่ระดับกลาง ได้แก่ แนวเสียงลง แนวเสียงลง-ขึ้น แนวเสียงขึ้น แนวเสียงลง-ลง และยืมเสียง-ลง แนวเสียงที่ใช้อยู่ในระดับน้อย ได้แก่ แนวเสียงขึ้น-ขึ้น และแนวเสียงลง-ยืมเสียง ส่วนแนวเสียงที่ใช้น้อยที่สุดได้แก่ ยืมเสียง-ขึ้น

ประเด็นที่สี่ การเคลื่อนที่ของทำนอง เป็นลักษณะการย้ายเสียงเป็นส่วนใหญ่

ประเด็นที่ห้า เพลงลาวบ้านเลือกปรากฏการใช้เสียง “ 3 พยางค์เสียง/1 ห้องเพลง” และ “4 พยางค์เสียง/1 ห้องเพลง” โดยถ้าเป็น 3 พยางค์เสียงมักเป็นการดำเนินทำนอง ณ ห้องคู่เป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ห้องเพลงที่ 2 และห้องเพลงที่ 8 ส่วนการดำเนินทำนองแบบ 4 พยางค์เสียง/1 ห้องเพลงมักดำเนินทำนองในห้องคี่ ดังจะได้แสดงต่อไปนี้

ทำนองบรรทัดที่ 3

----	---ล	---ล	---ล	---ร	-ดลุด	---ร	-ดลุด
------	------	------	------	------	-------	------	-------

ทำนองบรรทัดที่ 4

-ด-ด	-ล-ด	-ด-ร	-มชม	-ม-ม	-ล-ม	-มชม	รด-ร
------	------	------	------	------	------	------	------

ทำนองบรรทัดที่ 5

-ร-ร	---ม	---ร	ดล-ล	-ล-ล	---ด	---ร	ดล-ด
------	------	------	------	------	------	------	------

ทำนองบรรทัดที่ 6

---ร	-ดลุด	--รม	-ช-ม	-ม-ม	-ม-ม	-ช-ม	ชล-ล
------	-------	------	------	------	------	------	------

ทำนองบรรทัดที่ 7

-ล-ล	-ล-ล	-ล-ล	-ล-ด	---ด	---ด	---ร	-ดรม
------	------	------	------	------	------	------	------

ทำนองบรรทัดที่ 8

-ม-ม	---ม	---ม	รด-ม	---ม	รด-ม	---ร	--มด
------	------	------	------	------	------	------	------

ทำนองบรรทัดที่ 9

--รด	ลช-ล	---ล	---ช	---ม	-ร-ม	-ม-ม	-ม-ร
------	------	------	------	------	------	------	------

ทำนองบรรทัดที่ 10

--มด	ลช-ล	---ล	---ด	---ร	-ดลุด	---ร	-ดลุด
------	------	------	------	------	-------	------	-------

ทำนองบรรทัดที่ 11

-รมร	ดล-ด	-ด-ด	-ล-ด	-รมร	ดล-ด	---ร	-ดลุด
------	------	------	------	------	------	------	-------

ทำนองบรรทัดที่ 12

--รม	-ช-ม	-ม-ม	-ม-ม	-ช-ม	-ช-ด	---ด	---ด
------	------	------	------	------	------	------	------

ทำนองบรรทัดที่ 13

---ล	--ชล	-ล-ล	---ล	---ล	-ล-ล	-ล-ล	-ล-ล
------	------	------	------	------	------	------	------

ทำนองบรรทัดที่ 14

-ล-ล	-ล-ล	-ล-ล	ชม-ม	---ด	--รม	--ชร	---ม
------	------	------	------	------	------	------	------

จากทำนองที่แสดงสัญลักษณ์ข้างต้น จะเห็นได้ว่า ทำนองที่ทำสัญลักษณ์วงกลม เป็นการดำเนินทำนอง 3 พยางค์เสียง จะปรากฏ ณ ทำนองที่อยู่ในห้องคู่ ปรากฏ 17 ตำแหน่ง แต่ทำนอง 3 พยางค์เสียงที่ทำสัญลักษณ์ลูกศร ซึ่งเป็นห้องคี่ มีปรากฏเพียง 3 ตำแหน่งเท่านั้น

ต่อไปนี้เป็นแสดงสัญลักษณ์ของทำนองเพลงที่มี 4 พยางค์เสียงต่อ 1 ห้องโน้ตเพลง ซึ่งจะปรากฏ ณ ทำนองห้องคี่ ดังทำนองต่อไปนี้

ทำนองบรรทัดที่ 15

---ค	--รม	ชมรด	รม-ร	---ม	มม--	รมรด	-ค-ล
------	------	------	------	------	------	------	------

ทำนองบรรทัดที่ 16

-ช-ล	-ช-ม	---ช	---ล
------	------	------	------

จากผลการวิเคราะห์บทเพลงทั้ง 7 เพลง พบลักษณะเฉพาะของทำนองเพลงที่เป็นภาพรวมดังนี้

ประการแรก การใช้เสียงลูกตกที่ไม่ใช้เสียงที่ 1 ของกลุ่มเสียงประธาน

ทำนองเพลงทั้ง 7 เพลงปรากฏดังนี้

เพลงเปิดวง	ลูกตกท้ายเพลง	เสียงลา
เพลงลาวเวียงดั้งเดิม	ลูกตกท้ายเพลง	เสียงลา
เพลงรำแคนลาว	ลูกตกท้ายเพลง	เสียงโด
เพลงเต้ยโขง	ลูกตกท้ายเพลง	เสียงลา
เพลงกาเต้นก้อน	ลูกตกท้ายเพลง	เสียงโด
เพลงสุดสะแนน	ลูกตกท้ายเพลง (เสียงนอกบันไดเสียงมารวม คือ เสียงที)	เสียงลา
เพลงไล่วัวขึ้นภู	ลูกตกท้ายเพลง (ใช้ 2 กลุ่มเสียงดำเนินทำนอง)	เสียงเร
เพลงลาวบ้านเลือก	ลูกตกท้ายเพลง	เสียงลา

ทั้งนี้ ผู้วิจัยทำการสรุปได้ว่า เสียงเพลงในวงดนตรีคณะหนุ่มเสียงพินของชาวลาวเวียง จะนิยมใช้เสียงที่ 6 ของกลุ่มเสียงประธานมาเป็นเสียงลูกตก และนิยมใช้เสียงอื่นเป็นเสียงเด่นในการดำเนินทำนองมากกว่าเสียงที่ 1 ของกลุ่มเสียงนั้น ๆ

ประการที่สอง ปรากฏการใช้กลุ่มเสียงปัญจมูล 1 กลุ่มสำหรับเพลงทั่วไป หากเพลงที่ต้องใช้ขึ้นสูงจะใช้ 2 กลุ่มเสียงและมีเสียงนอกบันไดเสียงมารวมตกแต่งทำนองเพลง แต่เป็นส่วนน้อย

ประเด็นนี้ ผู้วิจัยทำการสรุปจากการศึกษาทำนองแคนทั้ง 7 เพลง ปรากฏว่า เป็นการกำหนดกลุ่มเสียง โด เร มี X ซอล ลา X เกือบทั้งหมด มีเพียงเพลงสุดสะแนน ที่เป็นการใช้เสียงนอกบันไดเสียงคือ เสียงที มาร่วมดำเนินทำนอง โดยเพลงสุดสะแนน ถือเป็นเพลงขึ้นสูง เป็นเพลงเอกของการเป่าแคนในพื้นที่อีสานของประเทศไทย และยังปรากฏว่า เพลงไล่วัวขึ้นภู ซึ่งเป็นเพลงที่มีทำนองยาวมากถึง 17 บรรทัด โน้ต มีการกำหนดใช้ 2 กลุ่มเสียงเป็นหลักในการดำเนินทำนองได้แก่ กลุ่มเสียง โด เร มี X ซอล ลา X และกลุ่มเสียงปัญจมูล ฟา ซอล ลา X โด เร X

ประการที่สาม ปรากฏเรื่องการใช้เส้นแนวเสียง ปรากฏการใช้แนว “ลงชั้น” มากที่สุด
ประเด็นนี้ปรากฏมากที่สุดในเพลงเปิดวง เพลงรำแคนลาว เพลงสุดสะแนน และ
เพลงไล่วัวขึ้นภู

ประการที่สี่ ส่วนเพลงปรากฏ 6 รูปแบบหลัก

ส่วนเพลงในภาพรวมปรากฏดังนี้

1. ส่วนเพลงรูปแบบการทอนทำนองเพลง
2. ส่วนเพลงที่มีการกำหนดเรียงเสียงลูกตกภายในวรรคเพลงอย่างเป็นระเบียบโดยเรียงจากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง
3. ส่วนเพลงที่มีการใช้เสียง 3 พยางค์เสียงมาร่วมดำเนินทำนอง และปรากฏชัดเจนในเพลง ลาวบ้านเลือกที่มั่งคั่งไว้ตำแหน่งห้องคู่ ส่วนการใช้ 4 พยางค์เสียงจะอยู่ ณ ตำแหน่งห้องคี่
4. ส่วนเพลงที่ทำการย่ำเสียงเดิมซ้ำ ๆ กันภายใน 1 บรรทัดโน้ตเพลง โดยปรากฏการซ้ำยาวถึง 6 ห้องโน้ตเพลง ยกตัวอย่างเพลงลาวเวียงดั้งเดิม
5. ส่วนเพลงที่มีการกำหนดการใช้เสียงหลักในการดำเนินทำนอง ไม่ใช่เสียงโด ซึ่งเป็นเสียงประธานของกลุ่มเสียงปัญจมูล แต่กลับใช้เสียงอื่น ๆ โดยเฉพาะเสียงลา ซึ่งเป็นเสียงที่ 6 ของกลุ่มเสียงมากถึง 10 บรรทัดโน้ต จาก 16 บรรทัดโน้ต แสดงปรากฏการณ์ Pillar Tone
6. ส่วนเพลงแบบ “กลอนฝาก” โดยเป็นกลอนฝากระหว่างบรรทัด ปรากฏในเพลงรำแคนลาว

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยวงดนตรีคณะหนุ่มเสียงพิณ ตำบลบ้านเลือก อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรีพบว่า มีเนื้อหาทางดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความสำคัญในพื้นที่แถบจังหวัดราชบุรี จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดนครปฐม ได้แก่กลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ ซึ่งเป็นกลุ่มที่วัฒนธรรมประเพณีเป็นของตนเอง มีการร้องเพลงประจำถิ่นที่มีลักษณะเฉพาะและมีการละเล่นต่าง ๆ การศึกษากลุ่มชาติพันธุ์นี้จะทำให้เกิดความก้าวหน้าทางวิชาการดนตรีชาติพันธุ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับคนไทยและสามารถร่วมการดำรงอยู่กันได้สืบไปเป็นอย่างดี

รายการอ้างอิง

กรรณิกา ทรงทอง. “สัมภาษณ์.” 6 ตุลาคม 2558.
บุษกร สำโรงทอง ภัทรวดี ภูษณาภิรมย์ และชาคม พรประสิทธิ์. 2551. แคน. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: บริษัท วี.พี.ริ้นท์.
ประพันธ์ อุบลธรรม. 2557. 8 ชาติพันธุ์ในราชบุรี. สภาวัฒนธรรมตำบลบ้านสิงห์.